

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»
доктору економічних наук, професору
МАКУРІНУ А.А.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління,
професора Руденко Ольги Мстиславівни на дисертацію Волнянської
Наталії Альбертівни «Публічне управління як інструмент
нейтралізації загроз національним інтересам в політичній сфері»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань
28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281
«Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертації

Тема дисертаційної роботи Н.А. Волнянської є безумовно актуальною для сучасної України, яка в умовах повномасштабної збройної агресії РФ, гібридних впливів та глибоких політичних трансформацій вимушена одночасно відстоювати національний суверенітет і територіальну цілісність, зберігати функціональну спроможність політичних інститутів, забезпечувати захист національних інтересів у політичній сфері від прямого та опосередкованого зовнішнього впливу.

Автор справедливо виходить з того, що загрози національним інтересам у політичній сфері мають комплексну природу – вони реалізуються через деструктивні інформаційні кампанії, спроби політичної дестабілізації, підрив довіри до інститутів влади, маніпуляції виборчими процесами, формування залежних або квазі-політичних структур. У цих умовах публічне управління має виступати не лише механізмом реагування, але й інструментом системного запобігання та нейтралізації політичних загроз.

Актуальність теми зумовлюється також недостатньою розробленістю цілісних концепцій політичної безпеки саме в межах науки публічного управління та адміністрування; наявністю інституційних та методологічних прогалин у системі моніторингу, аналізу та попередження політичних загроз; потребою узгодити безпекові імперативи з демократичними стандартами та правами людини, що є ключовим викликом для управлінських рішень у кризові періоди.

Отже, представлене дослідження є актуальним і забезпечує розв'язання окреслених в межах дисертаційної роботи завдань щодо нейтралізації загроз

національним інтересам в політичній сфері. Основні положення та висновки дослідження можуть бути корисними для теорії так практики публічного управління в сфері забезпечення національної безпеки загалом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» в межах науково-дослідної теми «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» (ДР 0122U002375), де автором було здійснено комплексний аналіз трансформацій системи публічного управління як інструменту нейтралізації політичних загроз; розроблено концептуальні підходи до формування цілісної системи захисту національних інтересів з урахуванням вимог політичної стійкості, необхідності забезпечення суверенітету та геополітичної суб'єктності України, а також забезпечення балансу між безпековими імперативами і демократичними принципами в діяльності органів влади. Особливу увагу приділено виявленню правових, організаційних і методологічних прогалин у системі ідентифікації та нейтралізації загроз національним інтересам, аналізу інформаційно-політичних викликів, захисту демократичних інститутів та забезпечення політичної стабільності, а також підготовці пропозицій щодо їх усунення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота вирізняється логічною структурою та послідовністю викладу матеріалу. Автор коректно визначає об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, проводить широкий огляд наукових джерел (понад 200 найменувань), включаючи праці з державного управління, політичної науки, права, соціології, безпеки, міжнародні стандарти, нормативно-правові акти, спеціалізовані веб-ресурси; використовує комплекс методів: системний, інституційний, структурно-функціональний, ризик-орієнтований, мережевий аналіз, квазіексперименти, елементи алгоритмічного аудиту рішень, порівняльні дослідження; демонструє вміння поєднати теоретичний аналіз із прикладними рекомендаціями.

Обґрунтованість висновків забезпечується чітким логічним переходом від постановки проблеми до формування концептуальної моделі, послідовним вирішенням визначених завдань, використанням багаторівневої аргументації, що включає порівняння зарубіжного й вітчизняного досвіду, аналіз практики функціонування інституцій політичної безпеки, узагальнення напрацювань міжнародних структур.

Практична складова підтверджується довідками про впровадження результатів у діяльність: Адвокатського об'єднання «Пантеон» – щодо

юридичного супроводу справ, пов'язаних із політичними загрозами та їх нейтралізацією; ГО ГНО «Фундація публічно-правових ініціатив» – у частині оптимізації взаємодії влади й громадськості у сфері політичної безпеки.

У цілому висновки дисертації мають достатній рівень теоретичної та практичної обґрунтованості.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Достовірність результатів дослідження забезпечується чітко окресленою науково-теоретичною та методологічною базою.

Наукова новизна і висновки дисертації сформульовані чітко і конкретно, отримані на основі логічного й послідовного викладу матеріалу. Розділи дисертаційної роботи логічно взаємопов'язані між собою і структурно доповнюють один одного. Зазначене дозволяє зробити висновок про системність і комплексність викладу матеріалу та достатню обґрунтованість наукових положень, висновків і пропозицій.

Наукова новизна отриманих автором результатів полягає в тому, що в дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні методологічних основ формування організаційних та інституціональних засад функціонування публічного управління як інструменту нейтралізації загроз національним інтересам в політичній сфері.

Автором вперше на науково-теоретичному рівні обґрунтовано політично-безпекову концепцію публічного управління захисту національних інтересів, яка враховує варіативність і динаміку політичних загроз в умовах децентралізації і воєнного стану, поєднує поліцентризм врядування, конституційне розуміння національних інтересів, принципи «законність – необхідність – пропорційність», відкритість даних та оцінку впливу алгоритмів на політичні процеси; передбачає гнучке налаштування функцій держави до зовнішньої нестабільності та врахування соціокультурних, демографічних і медіа-інформаційних особливостей територій при розробці політик політичної безпеки.

Також заслуговує на увагу запропонована автором аналітична модель функціонування системи публічного управління у сфері нейтралізації загроз національним інтересам у політичній сфері на основі використання багаторівневих механізмів стратегічного моніторингу, інноваційних політико-безпекових форматів.

До безперечних здобутків автора також слід віднести:

– у науково-теоретичному аспекті – 1) структурно-функціональні уявлення про державне управління у сфері політичної безпеки, з деталізацією інституційних форм забезпечення національних інтересів у фазах

демократичної трансформації, модернізації політичної системи та реагування на гібридні загрози та визначенням стратегічних напрямів політики; 2) розширення понятійно-категоріального апарату науки державного управління щодо політичної безпеки та національних інтересів (уточнено й розширено зміст таких дефініцій, як «політична безпека», «національні інтереси в політичній сфері», «екосистема прозорості політики», «суспільна довіра як капітал політичної безпеки», «політична резильєнтність», «інституційна цілісність», «демократична стійкість», «цифрова інклюзивність у політичному процесі»; введено поняття «адаптивна система запобігання політичній кризі», «екосистема демократичного врядування»);

– в контексті удосконалення методики аналізу розвитку системи – алгоритм адаптивного функціонування системи публічного управління політичною безпекою, зорієнтований на проактивну респонсивність, прозорість та адресність управлінських інтервенцій, раннє попередження, ескалаційні протоколи, незалежний нагляд, подолання територіальної й цифрової фрагментації через використання аналітичних платформ і механізмів інституційного форсайту Запропонований алгоритм деталізує процедури інституційного форсайту, оперативного коригування політик з урахуванням динаміки політичних процесів, кібер- та інформаційних викликів, на основі чого запропоновано інструменти зворотного зв'язку, багатоканальної комунікації та залучення ключових стейкхолдерів до реагування на політичні кризи;

– в аспекті розвитку методології – 1) науково-методологічні підходи до дослідження загроз національним інтересам у політичній сфері через застосування змішаних методів (квазіексперименти, мережевий аналіз, алгоритмічний аудит, компаративні дослідження) та формування набору індикаторів політичної безпеки, інтегрованих у цикл прийняття рішень; 2) наукові підходи до формування механізмів публічного управління протидією політичним загрозам, що інтегрують державне управління, політичну науку, право, соціологію та цифрові технології, забезпечуючи баланс між ефективністю безпекових заходів, дотриманням прав людини і розвитком багаторівневої системи врядування та розширенням можливостей громадського контролю за політичними процесами, що поєднують відкритість, підзвітність і ризик-орієнтованість.

Отримані результати є вагомим внеском у розвиток теорії публічного управління, зокрема в напрямі політичної безпеки та захисту національних інтересів.

За темою дисертації автором опубліковано 8 наукових праць, з них 4 статті у фахових виданнях з державного управління. Рівень апробації та

оприлюднення результатів є достатнім і відповідає чинним вимогам до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації

Аналіз змісту анотації та основних положень тексту дисертаційної роботи Н.А. Волнянської засвідчив їх повну ідентичність в частині формулювання мети, об'єкту, предмету, завдань, положень новизни, висновків до розділів, загальних висновків. Загалом зміст анотації містить інформацію про методологію дослідження, способи аргументації положень, основні ідеї тексту дисертації. Анотація не містить інформації, яка була б відсутньою в роботі. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені згідно з Вимогами до оформлення дисертації.

Практичне значення та можливості використання результатів

Практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у тому, що розроблені концептуальні та прикладні положення можуть бути використані органами державної влади і місцевого самоврядування при формуванні й реалізації політики національної безпеки, системи раннього виявлення політичних загроз, побудові механізмів міжвідомчої координації.

Результати дисертації мають також значний потенціал для використання у навчальному процесі (курси з державної політики, національної безпеки, публічного управління, політичної безпеки), підвищенні кваліфікації державних службовців і представників органів місцевого самоврядування.

Дискусійні положення та зауваження до змісту роботи. Акцентуючи увагу на позитивних результатах, досягнутих Н.А. Волнянською в ході підготовки дисертаційної роботи, наголошуючи на їх науковій і практичній цінності, водночас слід звернути увагу на наступні недоліки та зауваження дискусійного характеру:

1. Позитивно оцінюючи методологічні здобутки автора, слід окремо наголосити на ступені емпіричної деталізації змішаних методів. Так, у роботі задекларовано використання експериментального методу, мережевого аналізу, алгоритмічного аудиту тощо. Водночас окремі аспекти емпіричної реалізації цих методів є недостатньо деталізованими, зокрема, дизайн експериментів, критерії добору мереж для аналізу тощо. Власне, конкретизація авторського підходу в даному контексті посилила б прозорість і відтворюваність дослідницьких процедур та підкреслила б їх специфіку.

2. Зважаючи на багатоплановість об'єкту дослідження, автор логічно розмежовує політичні загрози та загалом безпекові ризики. Такий підхід є абсолютно прийнятним в межах предмету дослідження, разом з тим, він потребує двосторонньої рефлексії: з одного боку – це дослідження власне політичних загроз (що стосується політичних інститутів, процесів,

легітимності), з іншого – комплексний характер загроз національним інтересам в сенсі їх ризик-класифікації, як то соціально-економічні, безпекові, глобалізаційні тощо.

3. Цілком обґрунтованою є позиція автора щодо розкриття регіонального виміру політичної безпеки, особливо за умови формування сучасних механізмів запобігання загрозам національній безпеці, оскільки, як стверджує автор, по-перше, саме на регіональному рівні найбільш виразно проявляються політичні ризики та конфлікти; по-друге, існує пряма взаємозалежність між соціокультурними, демографічними та медіа-інформаційними особливостями територій та типами громад і регіонів. Відтак, посилення регіонального компонента у дослідженні шляхом наведення більш структурованих прикладів та узагальнень дозволило б краще ілюструвати адаптивність запропонованої базової моделі роботи, у тому числі, в частині розробки новітніх механізмів публічного управління протидією політичним загрозам.

4. У дисертації автором зроблено акцент на освітньо-кадровому змісті політичної безпеки, зокрема в контексті інституційно-процесного підходу до нейтралізації загроз. Проте, наукові розвідки автора мають досить загальний характер, зокрема, аналізуючи дієвість та ефективність запропонованих моделей, слід було окремо акцентувати увагу на людському вимірі, як то компетентності, етичні стандарти й спеціалізовані програми підготовки кадрів для органів влади, що працюють у сфері політичної безпеки.

5. Сприйняття запропонованих автором базових та аналітичних моделей, алгоритмів адаптивного управління, системи індикаторів тощо є дещо ускладненим; концептуальність подання авторських ідей потребує їх посилення шляхом візуалізації у вигляді графічних схем, графіків, таблиць, відтак, узагальнення складних конструктів у графічному вигляді лише посилило б імовірність їх розуміння та практичної імплементації.

Разом з тим, висловлені зауваження та рекомендації носять переважно дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Волнянської Наталії Альбертівни «Публічне управління як інструмент нейтралізації загроз національним інтересам в політичній сфері» є самостійним, завершеним науковим дослідженням.

Актуальність обраної теми дослідження, обґрунтованість наукових положень, висновків і запропонованих автором рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність, достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

свідчать про глибоку наукову самостійність автора, високий рівень підготовленості дослідження.

Одержані результати забезпечують розв'язання актуального наукового завдання в галузі науки публічне управління та адміністрування, що полягає у формуванні теоретичних та практичних рекомендацій з концептуалізації системи публічного управління як інструменту нейтралізації загроз національним інтересам в політичній сфері. Отже, дисертаційна робота містить нові науково обґрунтовані результати, важливі для розвитку науки публічного управління та адміністрування, а також практики державного будівництва в умовах гібридних загроз, відзначається високим теоретико-методологічним рівнем, аргументованістю висновків і значним практичним потенціалом.

Дисертаційна робота Волнянської Наталії Альбертівни «Публічне управління як інструмент нейтралізації загроз національним інтересам в політичній сфері» відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Волнянська Наталія Альбертівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри менеджменту
та адміністрування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
д.держ.упр., професор

Руденко О. М.